

біотехнології, у лазерній техніці тощо. Необхідно визначити найбільш проривні напрямки, в які, у відповідності до критичної точки фазового переходу, можна мінімально додати інвестиції у вигляді ресурсів і відбудеться перехід в нову якість – в інноваційний рентабельний бізнес, який буде формувати інфраструктуру для інших сфер діяльності.

Висновки. Таким чином, можна стверджувати, що економіка України входить до стадії стагнації. В той час як традиційні чинники економічного зростання, які спиралися переважно на мобілізацію ресурсів, нагромаджених за тривалий період економічного спаду, практично вичерпано, належних зрушень в структурі економічної системи, які перевели б національну економіку в режим зростання, яке ґрунтується на інноваційному творенні нових ресурсів, поки що не відбулося. Враховуючи це, нагальною постає проблема модернізації української економіки з метою підвищення технологічного рівня експорту та якісних характеристик вітчизняної продукції, яка постачається на внутрішній ринок, що необхідно для забезпечення конкуренції з імпортованими товарами не тільки за ціновими, але й за якісними характеристиками. Саме на виконання цього стратегічного завдання має бути спрямована інноваційна політика України.

Література:

1. Арутюнян С.С. Інноваційна складова нової моделі економічного розвитку України у посткризовий період / С.С. Арутюнян, Р.Р. Арутюнян // Вісник національного університету «Львівська політехніка». – 2010. – № 691. – С. 253–257.
2. Геєць В.М. Суспільство, держава, економіка: феноменологія взаємодії та розвитку / В.М. Геєць // НАН України, Ін-т екон. та прогноз. – К., 2009. – 864 с.
3. Гросул В.А. Проблеми інноваційної діяльності в Україні / В.А. Гросул // Бюлетень Міжнародного Нобелівського економічного форуму. – 2010. – № 1 (3). – Т. 1. – С. 76–82.
4. Данік Н.В. Інноваційний розвиток економіки України / Н.В. Данік // Всеукраїнський науково-виробничий журнал Інноваційна економіка – 2012. – № 2 (28). – С. 36–39.
5. Ключник А.В. Організаційно-економічне забезпечення залучення іноземних інвестицій в аграрний сектор економіки Миколаївської області / А.В. Ключник, М.Д. Бабенко // Вісник аграрної науки Причорномор'я. – 2008. – вип. 1. – С. 31–37.
6. Мерніков Г.І. Модернізація України і досвід Китаю / Г.І. Мерніков // Стратегічні пріоритети. – 2011. – № 3 (20). – С. 137–145.
7. Федулова Л. Концептуальні моделі інноваційної стратегії України / Л. Федулова // Економіка і прогнозування. – 2012. – № 1. – С. 87–100.

Жмайлова О.Г.

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри бухгалтерського обліку і аудиту
ДВНЗ «Українська академія банківської справи
Національного банку України»
м. Суми, Україна*

ІННОВАЦІЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ СУЧАСНОГО МЕХАНІЗМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВА У КОНКУРЕНТНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Анотація: Висвітлено сутність інновацій на основі аналізу розроблених інноваційних концепцій та визначено роль механізму інноваційного розвитку підприємства у конкурентному ринковому середовищі.

Аннотация: Изложено сущность инноваций на основе анализа разработанных инновационных концепций и определена роль механизма инновационного развития предприятия в условиях конкурентной рыночной среды.

Summary: Deals with the essence of innovation based on the analysis developed innovative concepts and the role of the mechanism of the enterprise innovation in a competitive market environment.

Постановка проблеми. В сучасний період посилення євроінтеграційних процесів в Україні інновації, як показує досвід розвинених країн, є головною рушійною силою динамічного розвитку суспільного виробництва, а інноваційна діяльність – однією з пріоритетних. За цих умов рівень розвитку країни та, зокрема, підприємств значною мірою визначається здатністю сприймати останні досягнення НТП, стрижнем якого є інновація [1, с. 46]. Саме розвиток інноваційних процесів виступає одним з визначальних чинників підвищення рівня конкурентоспроможності країн. При цьому слід зазначити, що в умовах трансформації ринково-середовища показники оцінки інноваційних чинників в Україні відстають від показників розвинених країн світу [2, с. 59]. Більшість принципів інноваційного розвитку, розроблених на сьогодні в Україні і задекларованих в різних документах (у т.ч. директивного характеру), не дотримується на практиці, оскільки окремі з них були розроблені на основі інноваційних моделей і технологій, запозичених із зарубіжних джерел і не адаптованих до вітчизняної ментальності і дійсності. Отже, реалізація розробленої згідно них моделі інноваційного розвитку не призведе до бажаних практичних результатів, якщо, звісно, зовнішні стосовно об'єкта розвитку обставини не будуть успішно складатися.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Інноваційні проблеми на макро- та мікрорівні, сутність і зміст поняття «інновація» як одного з головних чинників ринкового середовища, досліджували вітчизняні та зарубіжні вчені-економісти І. Ансофф, В. В. Зянько [1], Є. М. Лібанова [2], В.А. Новяков [3], Карпова Ю.А. [6], Друкер Питер Ф. [7], Н. В. Краснокутська [9], Шумпетер Й. та інші. Однак, питання значимості і забезпеченості інноваційними ресурсами підприємств на всіх рівнях діяльності вивчені недостатньо. Це означає, що деякі проблеми інноваційного розвитку підприємств залишаються важливими питаннями сьогодення і потребують подальшого дослідження. Саме тому, наразі, актуальною задачею є не досягнення мети інноваційного розвитку, а організація процесу по досягненню цієї мети.

Формулювання цілей статті. Ціль даної статті – з'ясувати сутність інновацій на основі аналізу розроблених інноваційних концепцій та дослідити значення механізму інноваційного забезпечення розвитку підприємства у взаємозв'язку з іншими ресурсами підприємства на всіх рівнях в умовах конкурентного середовища.

Вклад основного матеріалу дослідження. Необхідність інноваційної діяльності, здатність до нововведень є однією з найважливіших вимог теперішнього часу, а тому уряд України з року в рік декларує стратегічний курс на інноваційний розвиток. У публікаціях на згадану економічну тематику [2, с. 59] відмічається, що Україна на сьогодні посідає 75 місце у загальному рейтингу за індексом конкурентоспроможності. Однак, оцінка і рейтинг нашої країни за складовими цього індексу істотно варіюють. Підтвердженням є низькі позиції (100–113) у загальному рейтингу за обсягами рівня розвитку трансферу технологій, масштабами охоплення навчальних закладів і державних установ Інтернетом, конкуренцією між Інтернет провайдерми, що значно ослаблює інтенсивність розповсюдження новітніх комунікаційних технологій і виступає гальмуючим чинником розвитку інноваційної сфери. Не високий рейтинг (80–90 позиції) має також Україна за розповсюдженням ліцензування зарубіжних технологій, що підвищує залежність її економіки від імпорту нових технологій, тоді як на експорт йде продукція з відносно невисокою часткою доданої вартості; за сприйнятливістю підприємств до технологічних нововведень, державними закупівлями прогресивних технологічних продуктів та готовністю економіки України до сприйняття інновацій, говорять про недостатню підтримку з боку держави розвитку інноваційних процесів, т. ін..

На наш погляд, сьогодні для України дуже важлива абстрактна, але у той же час зрозуміла модель інноваційного розвитку, яка може бути легко конкретизована. При цьому немає сенсу нагромаджувати принципи і показники інноваційного розвитку без розуміння сутності самого поняття «інновація». Саме аналіз сутності і змісту поняття «інновація» дозволить розкрити сучасний механізм інноваційного розвитку як окремого господарюючого суб'єкта, так і країни загалом.

У буквальному розумінні інновація (від англ. *innovation*) означає нововведення, тобто введення новацій. У цьому значенні поняття «інновація» часто зустрічається у перекладній і вітчизняній науковій та навчальній літературі. Якщо звернутися до термінологічних словників, то можна зустріти такі трактування поняття «інновація»:

- впровадження нових форм організації праці, управління і технологій виробництва; нові дослідження і розробки [3, с. 147];
- нововведення в галузі техніки, технології, організації праці і управління, засновані на використанні досягнень науки і передовому досвіді, а також використання цих нововведень у самих різних сферах діяльності [4, с. 245];
- вкладення коштів в економіку, що забезпечує зміну поколінь техніки і технології; нова техніка, технологія, що є результатом досягнень науково-технічного прогресу [5, с. 201].

Узагальнення різноманітних визначень інновацій дозволяє зробити висновок, що специфічний зміст інновації складають два аспекти: новизна (науково-технічний аспект) і комерційний успіх (економічний аспект).

До інновацій як реального економічного інструменту, економіка, насамперед ринок, висуває ряд вимог. Вони визначаються рівнем розвитку суспільних відносин – чим він вищий, тим складніші вимоги пред'являються до інновацій. Щоб відповідати цим вимогам, інновації повинні мати цілий спектр специфічних властивостей, які в сукупності визначають певну їх форму, спричиняють їх еволюцію, надають інноваціям нову якісну відмінність. Найбільш актуальними в сучасних умовах є такі властивості інновацій [6, с. 21]:

- а) пріоритетність – характеризує новизну, потенційну практичну корисність і конкурентоспроможність, а також економічну безпеку використання нововведення;
- б) універсальність – відповідає потенційній можливості нововведення бути використаним у різноманітних підприємницьких сферах;
- в) комерціалізація – визначається величиною інвестиційного попиту на нововведення, його потенційною прибутковістю з урахуванням можливих ризиків;
- г) безпека – пов'язана з екологічними наслідками використання нововведення (у першу чергу, з рівнем ресурсоемності), а також гарантіями безпеки людей і надійності техніки у виробництві;
- д) технологічність – характеризується здатністю нововведення включитися в технологічну систему з поліпшенням її характеристик;
- е) соціальність – пов'язана із соціальним ефектом від використання нововведення.

Безперечно, інновації, насамперед, пов'язані з підприємницькою діяльністю, яка комерційною за своєю природою і передбачає отримання прибутку (доходу). Це, у свою чергу, передбачає комерційне використання вже наявних нововведень – технологій і техніки (технологічних інновацій). Реалізація останніх в організаційно-управлінській сфері має чимало подібного з нововведеннями в галузі організації й управління виробництвом, інформаційних технологій, комунальних і соціальних послуг, що також можна віднести до інноваційних і впровадження яких, часто спричиняє серйозні наслідки для економіки, бізнесу, що, у свою чергу, цілком може позначитися на розвитку науки і техніки.

Крім того, інновацію не слід обмежувати тільки сферою підприємницької діяльності. Відносини, які виникають між людьми в політиці, мистецтві, освіті, охороні навколишнього середовища, охороні здоров'я і т.д. можуть бути віднесені до соціальної сфери. Тому, у розумінні сенсу інновації визначився інший підхід, який розглядає інновацію як кінцевий результат інноваційної діяльності, що одержав

реалізацію у вигляді нового або удосконаленого продукту, реалізованого на ринку; створення, розповсюдження і застосування нового засобу (нововведення), яке задовольняє потреби людини і суспільства. Поняття «інновація» набуло більше широкого змісту і відноситься тепер не тільки до сфери технології виробництва, а й поширюється на організаційні, фінансові і будь-які інші методи, які сприяють функціонуванню підприємства. Інноваціями називають нововведення в галузі управління кадрами, касових розрахунків, торговельної політики, використання функціональних структур тощо.

Головна істотна якість такого підходу полягає в тому, що кінцева мета інновації лежить поза технологією, поза виробничим процесом, підприємством або організацією. Цей підхід визначається як «інновація для інших». Друкер П. вважає, що така інновація є «пошук і використання нових можливостей для задоволення бажань і потреб людини» [7, с. 173].

Тому, на відміну від вітчизняних дослідників поняття інновації іноземні вчені розглядають його, перш за все, як категорію економічну, соціальну і навіть особисту, а не тільки інструментально-технологічну. Внаслідок того, що в економічній сфері інновація розуміється як дія (рішення) підприємця, стає очевидним, що таке рішення завжди носить економічний характер. У той же час, очевидно, що таке рішення завжди носить економічний характер. У той же час, очевидно, що таке рішення завжди носить економічний характер. У той же час, очевидно, що таке рішення завжди носить економічний характер. У той же час, очевидно, що таке рішення завжди носить економічний характер.

Все вище викладене дає можливість стверджувати, що сучасні тенденції розвитку ринкової економіки вимагають від підприємств побудови нових механізмів управління відносинами з усіма зацікавленими сторонами. У даному контексті підприємства мають повністю інтегрувати принципи інноваційного розвитку основну діяльність для забезпечення сталості та ефективності власного функціонування конкурентному середовищі. Отже, на підприємстві має бути створений особливий механізм забезпечення інноваційного розвитку у контексті функціонування господарського механізму в умовах конкурентного ринкового середовища.

Під механізмом слід розуміти систему, яка складається зі взаємоз'язаних ланок (підсистем), які об'єднують численну кількість різних елементів та блоків, забезпечуючи в процесі їх взаємодії функціонування всіх підсистем організації [8, с. 355].

Схема функціонування механізму інноваційного забезпечення розвитку підприємства, на нашу думку, виглядатиме так, як наведено на рис 1.

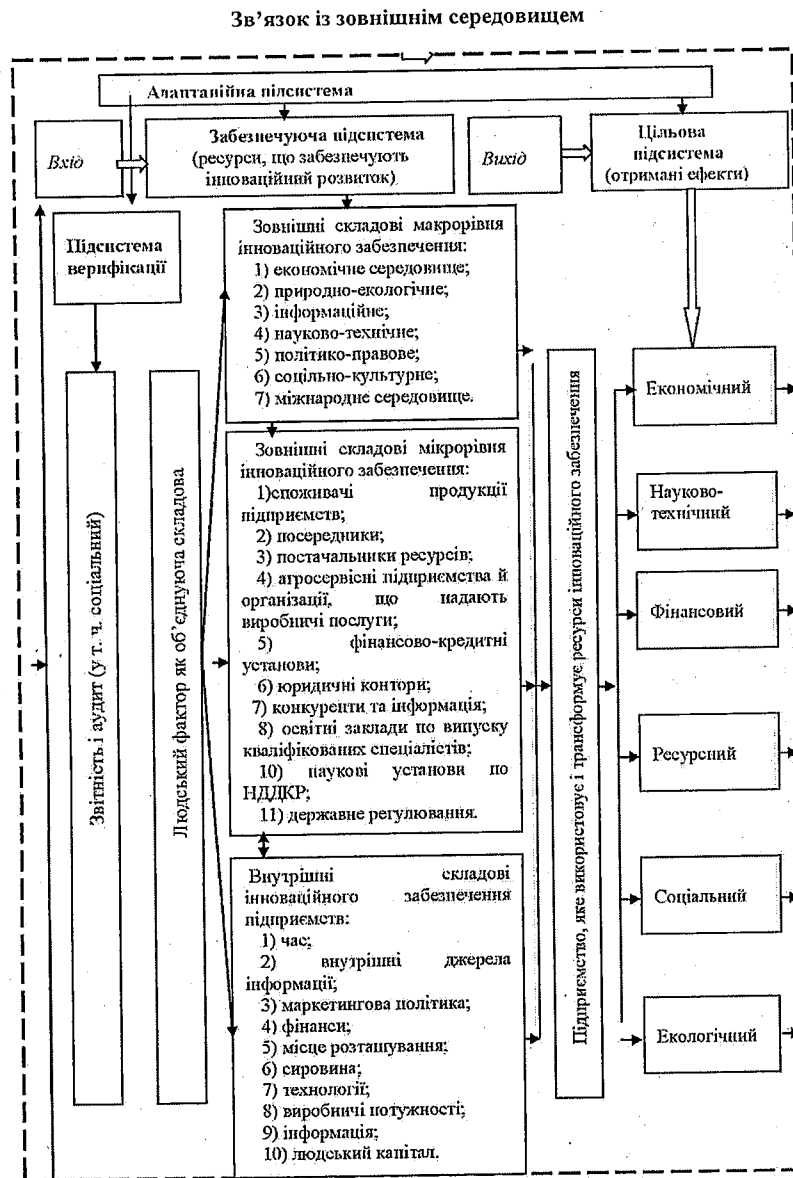

Рис.1. Модель механізму інноваційного забезпечення розвитку підприємства в умовах конкурентного середовища

Отже, функціонування механізму забезпечення інноваційного розвитку здійснюється через процес виробничо-господарської та організаційно-економічної діяльності підприємства, яка формується зовнішніми та внутрішніми складовими макро- і мікрорівня інноваційного забезпечення. Розглянемо макrorівень інноваційного забезпечення, на який підприємство не має безпосереднього впливу, але є його складовою та функціонує згідно «правил» встановлених зовнішнім інноваційним забезпеченням макrorівня. Так, на найвищому макrorівні, де інноваційне забезпечення приймає форму економічного середовища, природно-екологічного, інформаційного, науково-технічного, політико-правового, соціально-культурного та міжнародного, кожна складова корелює з людським фактором як у прямому, так і в зворотному напрямку. Зважаючи на те, що в житті людини важливе місце займають політика, мистецтво, проблеми збереження навколишнього середовища, розвитку науки і освіти, сфери охорони здоров'я і т.д., тобто те, що може бути віднесене до соціальної сфери, має бути відокремлена соціально-економічна діяльність підприємства. Її вплив на інноваційні процеси, на наш погляд, можна визначити через цільову підсистему моделі механізму інноваційного розвитку підприємства, що є сенсом існування вищевисаного механізму.

Цільова підсистема «вихідного» потоку механізму представляє собою підсистему, в якій сконцентровані можливі варіанти досягнення мети моделі механізму інноваційного забезпечення розвитку підприємства. Варіантами мети можуть бути: економічний результат, науково-технічний, фінансовий, ресурсний, соціальний та екологічний результат. Забезпечуюча підсистема є підсистемою комплексного механізму інноваційного забезпечення розвитку підприємства, в якій визначені склад, рівень якості та організаційні умови забезпечення «вихідного» потоку механізму всім необхідним для його нормального функціонування.

В умовах конкурентного ринкового середовища з'являється необхідність урахування особливої підсистеми моделі механізму інноваційного забезпечення розвитку підприємства – адаптаційної підсистеми (рис 1.), метою якої є формування гнучкості механізму інноваційного забезпечення розвитку у відповідності до вимог навколишнього зовнішнього середовища підприємства. Адаптаційна підсистема розрізняє зовнішні проблеми відхилення від норм та після аналізу поділяє проблеми на ординарні та неординарні [9, с. 401], які потребують спеціальних адаптаційних технологій.

Проте, у конкурентному ринковому середовищі механізм інноваційного забезпечення розвитку підприємства, на наш погляд, обов'язково має включати підсистему верифікації (перевірки), необхідною складовою якої, на нашу думку, має бути звітність і аудит підприємства (в т.ч. соціальний). Підсистему верифікації, ми вважаємо, можна визначити як комплексну систему інструментів, за допомогою яких існує можливість оцінки якості, об'єктивності та обґрунтованості, адекватності та своєчасності, прозорості та ефективності механізму інноваційного розвитку підприємства. Підсистема верифікації передбачає, що результати такої оцінки будуть розкриті для всіх стейкхолдерів підприємства і стануть гарантією об'єктивної достовірності викладеної інформації [10].

В ринкових умовах господарювання для впровадження підсистеми верифікації на всіх підприємствах мають бути вжиті ряд заходів, основними серед яких є розробка методології проведення уніфікованого та ефективного аудиту (в т.ч. соціального); розробка системи якісних і кількісних комплексних індексів, на основі яких можна було б визначити рейтинги підприємств (в т.ч. соціальні). За результатами рейтингів можна впроваджувати премії соціальної відповідальності та соціальної активності підприємств, що, у свою чергу, стимулюватиме публікацію підприємствами соціальної звітності і дозволить створити центри соціального аудиту (державні і альтернативні недержавні) як елементи інфраструктури ринкового спрямування та дасть можливість оприлюднювати рейтинги соціальної активності підприємств і визначити лідерів в кожній категорії.

Висновки. Таким чином, у зв'язку з вищевикладеним можна зробити наступні висновки:

1. інновація – це зміна, яка розвиває світ. Це синонім успішного розвитку соціальної, економічної, організаційної, освітньої, науково-дослідної, управлінської та інших сфер на базі різноманітних нововведень, механізм розвитку;

2. механізм інноваційного забезпечення являє собою систему, яка складається зі взаємозв'язаних ланок (підсистем), які об'єднують численну кількість різних елементів та блоків, забезпечуючи в процесі їх взаємодії функціонування всіх підсистем підприємства;

3. на всіх рівнях механізму інноваційного забезпечення кожна його складова корелює з людським фактором як у прямому, так і в зворотному напрямку, який є рушійною силою механізму інноваційного забезпечення;

4. всі складові механізму інноваційного забезпечення на макрорівні (у вигляді інноваційного економічного середовища, природно-екологічного, інформаційного, науково-технічного, політико-правового, соціально-культурного та міжнародного), на мікрорівні (у вигляді споживачів продукції, посередників, постачальників ресурсів, агросервісних підприємств й організацій, що надають певні виробничі послуги, фінансово-кредитних установ, юридичних контор, найближчих конкурентів, інформації, освітніх закладів, наукових установ по НДДКР, державного регулювання) та на самому підприємстві (час, внутрішні джерела інформації, маркетингова політика, фінанси, місце розташування, сировина, технології, виробничі потужності) є «мертвим» капіталом, який може спрацювати полярно у залежності від якості спрацювання людського фактору.

Література:

1. Зянько В. В. Інновація як складова науково-технічного прогресу/ В. В. Зянько [Текст] // Вісник «Економіка» Київ. націон. ун-ту ім. Т. Шевченка. – Вип. 69, 2004. – С. 45-47.
2. Людський розвиток в Україні: інноваційний вимір [Текст]: Колективна монографія / За ред. Є.М. Лібанової. – К.: Ін-т демографії та соціальних досліджень, 2006. – 316 с.
3. Новиков В.А. Практическая рыночная экономика. Толкование 4000 терминов: Словарь [Текст] / В.А. Новиков – М.: Флинта, 1999. – 420 с.
4. Современный экономический словарь [Текст] / Б.А. Райзберг, Л.Ш. Лозовский, Е.Б. Стародубцева – М.: ИНФРА-М, 1999. – С. 245.
5. Краткий словарь современных понятий и терминов – 3-е изд., дораб. и доп. Н.Т. Бунимович и др. [Текст] / Под общ. ред. В.А. Макаренко. – М.: Республика, 2000. – С. 201.
6. Карпова Ю.А. Инновации, интеллект, образование. [Текст] / Ю.А. Карпова. – М.: Экономика, 1998, С. 21.
7. Друкер, Питер Ф. Рынок: как выйти в лидеры. Практика и принципы. [Текст] / Питер Ф. Друкер – М.: СП «Бук Чембер Интернешнл», 1992, 351 с.
8. Великий тлумачний словник сучасної української мови [Текст]: Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. – К., Ірпінь: ВТФ «Перун», 2003. – 1440 с.
9. Краснокутська Н.В. Інноваційний менеджмент [Текст]: Навч. посібник. / Н.В. Краснокутська – К.: КНЕУ, 2003. – 504 с.
10. Стандарт верификации отчетов AA1000// www.accountability.org.uk/resources

Жукова О.Г.
студентка

Донецького державного університету управління

Решетова Г.І.

кандидат державного управління,
доцент кафедри менеджменту невиробничої сфери
Донецького державного університету управління
м. Донецьк, Україна

ОСОБЛИВОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Анотація: В статті досліджено сучасний стан інвестиційної діяльності в Україні, виявлені основні чинники, що обумовлюють спрямованість інвестиційних процесів, запропоновані заходи щодо удосконалення державної політики, реалізація яких сприятиме підвищенню інвестиційної привабливості країни.

Анотация: В статье исследовано современное состояние инвестиционной деятельности в Украине, выявлены основные факторы, обуславливающие направленность инвестиционных процессов, предложены меры по совершенствованию государственной политики, реализация которых будет способствовать повышению инвестиционной привлекательности страны.

Summary: In the article examined current state of investment activity in Ukraine, the article identified the major factors which determine the orientation of investment processes, proposed measures to improve public policy, proposed measures to improve public policy, the realization of which will help improve country's investment attractiveness.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Визначальним фактором у забезпеченні стійкого економічного зростання будь-якої країни є інвестиційна діяльність. Від її результатів залежить розвиток національної економіки та підвищення конкурентоспроможності держави.

Процес створення конкурентоспроможного господарського комплексу обумовлений потребою у значній кількості ресурсів, які не можуть бути забезпечені країною у повній мірі. Тому, процес залучення інвестицій є основою для реалізації виконання пріоритетних завдань та сприяння розвитку економіки в цілому і її окремих галузей.

Інвестиційна діяльність в Україні нині знаходиться на етапі становлення, в процесі якого розробляються основні засади акумуляції інвестиційних ресурсів та методологія інвестування, що відповідають особливостям національного ринку [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням проблематики інвестиційної діяльності займалися такі вітчизняні вчені, як І. Бланк, А. Пересада, В. Федоренко, А. Бутняров, П. Гайдуцький, Р. Попельнюхов, К. Маркевич та ін. Але проблема реалізації інвестиційної діяльності в Україні залишається не достатньо дослідженою та потребує подальших розробок.

Постановка завдання. Проаналізувати інвестиційну привабливість економіки України, визначити основні перешкоди для залучення інвестицій та заходи щодо їх вирішення, прослідкувати динаміку іноземних інвестицій за останні роки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Одним з найважливіших факторів стратегічного розвитку економіки країни є формування ефективного інвестиційного потенціалу держави. За рахунок залучення вкладів інвесторів в країні забезпечується можливість виконання важливих завдань, які, в перспективі сформують низку конкурентних переваг на зовнішньому та внутрішньому ринках.

В період економічної кризи залучення іноземних інвестицій сприяє стабілізації соціально-економічного розвитку країни та підвищенню її інвестиційної привабливості для нових інвесторів.